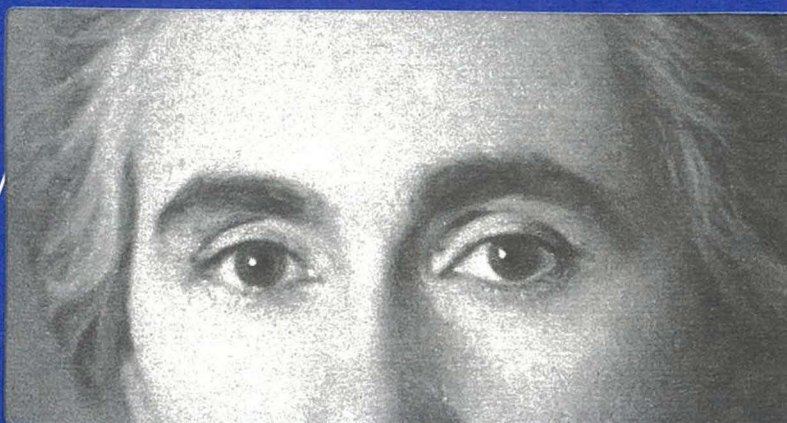

SARA SARA
SARA SARA S
ARA S
RA S
SARA SARA
SARA SARA
SARA SARA
RALIPSKA

SARA LIPSKA

ARTYSTKA

WSZECHSTRONNA

Ewa Ziemińska

SARA LIPSKA

ARTYSTKA
WSZECHSTRONNA

Warszawa 2024

KOMITET REDAKCYJNY

Sylvia Tryc (przewodnicząca)
Dorota Janiszewska-Jakubiak, Magdalena Gutowska,
Karol Guttmejer, Olga Kucharczyk, Piotr Ługowski,
Michał Michalski, Anna Rudek-Śmiechowska,
Konrad Sabal, Marta Szymka, Agnieszka Tymińska

REDAKTORZY SERII

Olga Kucharczyk, Anna Rudek-Śmiechowska

REDAKTORZY PROWADZĄCY

Anna Rudek-Śmiechowska,
Helena Sienkiewicz-Więctaw (dodruk)

WSPÓŁPRACA

Hermína Haintze, Justyna Aniołek,
Małgorzata Piekut (MNW)

RECENZENCI

prof. dr hab. Maria Poprzeczka (UW)
prof. dr hab. Joanna Sosnowska (IS PAN)

REDAKCJA

Iwona Hardej, Anna Kietczewska

INDEKS

Iwona Hardej

TŁUMACZENIE

Joanna Łukasiak-Hotysz (Angielski)
Małgorzata Kościańska, Frédéric Mounier (Francuski)

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD

Elżbieta Kietczykowska

© Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa
Kulturowego za Granicą POLONIKA, 2024
© Muzeum Narodowe w Warszawie, 2024
© Ewa Ziemińska, 2024

WYDAWCA

Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa
Kulturowego za Granicą POLONIKA
ul. Madalińskiego 101, 02-549 Warszawa
www.polonika.pl

Muzeum Narodowe w Warszawie

Al. Jerozolimskie 3, 00-495 Warszawa
www.mnw.art.pl

INSTYTUCJA NADZORUJĄCA

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

ISBN (Polonika): 978-83-66172-71-5
ISBN (MNW): 978-83-7100-489-6

NAKŁAD: 200 egz. (dodruk)

PAPIER: Twill bright white 360 g/m²
i Artic Volume White 150g/m²

ZŁOŻONO KROJAMI: Empire Outline, Cabin

DRUK: DjaF NAŚWIETLARNIA B1+ Agnieszka Furyk

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach zadania
„Prowadzenie wybranych projektów wydawniczych w 2024 r. — Instytut Polonika”

SPIS TREŚCI

OD WYDAWCY	7
DE L'ÉDITEUR / WORD FROM PUBLISHER	9
OD AUTORKI	14
STAN BADAŃ	19
KORZENIE ŻYDOWSKIE SARY LIPSKIEJ	29
Mława. Miejsce urodzenia i pochodzenie	29
Warszawa. Nowy adres i nowe życie. Jozek Mendel Lipski a wychowanie córek w tradycji żydowskiej	35
Lipska czy Lipszyc? Kwestia zapisu nazwiska na liście studentów	41
Palestyna. Fascynujący cel podróży	43
Tradycja żydowska w twórczości Sary Lipskiej	48
Czas drugiej wojny światowej	55
SARA LIPSKA STUDENTKĄ WARSZAWSKIEJ SZKOŁY SZTUK PIĘKNYCH	61
Warszawska Szkoła Sztuk Pięknych. Pierwsza uczelnia przyjmująca kobiety	61
Miejsce sztuki stosowanej w systemie kształcenia	65
Nagrody uczelniane dla najlepszych studentów WSSP	68
Pracownia rzeźby profesora Xawerego Dunikowskiego	70
Projekty kostiumów. Bał „Młodej Sztuki” w Warszawie	75
ZWIĄZEK SARY LIPSKIEJ I XAWEREGO DUNIKOWSKIEGO	85
Wzajemne relacje profesora i studentki	85
Sara i Xawery, dwie silne osobowości	92
Stosunek Xawerego Dunikowskiego do kobiet	102
Poglądy polityczne Dunikowskiego i Lipskiej	109
Sara Lipska jako samotna matka	110
Nowe oblicze Dunikowskiego w świetle korespondencji z Lipską	116
Maria Xawera Dunikowska, córka dwojga artystów	118
PARYŻ SARY LIPSKIEJ	123
Podróż w stronę wolności	123
Sara Lipska w środowisku artystów polskich w Paryżu	136
Przyjaźń z malarką Zofią Piramowicz	141
Warsztaty Stefanii Łazarskiej	145

TWÓRCZOŚĆ SARY LIPSKIEJ	149
Projekty scenografii i kostiumów scenicznych	149
• Współpraca z Baletami Rosyjskimi	149
• Realizacje dla teatrów paryskich	153
• Projekty dla Serge'a Lifara	168
Projekty mody	169
• Moda – wielka pasja Sary Lipskiej	169
• Sara Lipska i francuscy kreatorzy mody	182
• Współpraca z francuską firmą Maison Myrbor	190
Sztuka projektowania wnętrz	202
• Przestrzenie funkcjonalne i eleganckie	202
• Projekty w <i>Le style moderne</i>	204
• Wnętrze biura wydawnictwa Draeger	205
• Apartamenty paryskie dla Antoine'a de Paris	207
• Salon mody na avenue des Champs-Élysées	222
• Renowacja domu Barbary Harrison	226
• Projekty dla Heleny Rubinstein	232
• Pozostałe projekty wystroju wnętrz	235
Malarstwo Sary Lipskiej	235
• Portrety. Ptaki. Martwe natury	235
Sara Lipska jako rzeźbiarka	272
• Rzeźba. Związek najwierniejszy	272
• Portrety. Wizerunki wybitnych osobistości	272
• Realizacje rzeźbiarskie dla Antoine'a de Paris	285
• Pomnik Léona Bluma w Narbonne	289
• Ptaki i chimery	291
Grafika użytkowa. Ilustracje, druki, okładki	297
ZAKOŃCZENIE	303
KATALOG PRAC	307
RÉSUMÉ / SUMMARY	335
DE L'AUTEUR / WORD FROM AUTHOR	345
BIBLIOGRAFIA	346
INDEKS NAZWISK.	375

OD WYDAWCY

Paryż – mekka, miasto marzeń, stolica sztuki, siedlisko inspiracji i innowacji, legenda bohemy, obowiązkowy punkt w biografii artystów. Paryż – miejsce, które wybrała jako przeznaczenie bohaterka publikacji – Sara Lipska. To właśnie ona stała się przyczyną powstania monografii, a badania naukowe nad jej twórczością i życiem pozwoliły umieścić dorobek artystki w należnym miejscu na arenie międzynarodowej historii sztuki XX wieku.

Autorką pierwszej w historii sztuki monografii życia i twórczości Sary Lipskiej, wydanej w koedycji Instytutu Polonika i Muzeum Narodowego w Warszawie, jest dr Ewa Ziemińska (kuratorka Muzeum Rzeźby im. Xawerego Dunikowskiego w Królikarni – oddziału Muzeum Narodowego w Warszawie, wykładowczyni Uniwersytetu Warszawskiego). Poświęciła artystce swoją pracę doktorską, napisaną pod opieką prof. dr hab. Joanny Sosnowskiej w Instytucie Sztuki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Dzięki tej pozycji stan badań nad spuścizną polskich artystek w Paryżu został uzupełniony o kolejny poziom włączający Sarę Lipską do kręgu, nadal niestety tak niewielu rozpoznawalnych nazwisk, jak Olga Boznańska czy Mela Mutter. Jest to utamek właściwie docenionych twórczyń, zwłaszcza biorąc pod uwagę liczby, skrupulatnie podawane w badaniach np. dr Ewy Bobrowskiej, w których pojawia się aż 160 nazwisk artystek polskich, przebywających w Paryżu w latach 1890–1918.

Sara Lipska spędziła w stolicy Francji niemal całe życie – od 1912 roku do momentu śmierci w 1973 roku. Jak wskazują badania, artystka głównie związana była ze środowiskiem paryskim. W zrekonstruowanej skrupulatnie biografii, dr Ewa Ziemińska odnalazła ślady przynależności artystki do paryskiej bohemy, świata baletu i teatru, ale i jej związków z ówczesnym biznesem. Poza wystawami, w których brała udział, czy współpracą z Baletami Rosyjskimi i z zespołem Léona Baksta wiadome jest, że na paryskich Polach Elizejskich i w Monte Carlo posiadała butik z autorskimi kreacjami. Sara Lipska zajmowała się rzeźbą, malarstwem, projektowaniem wnętrz, kostiumów i dekoracji teatralnych, afiszy reklamowych oraz strojów. Nie odżegnywała się od swoich polskich korzeni, żyjąc w wielkiej przyjaźni z Zofią Piramowicz, czy utrzymując kontakty z Antoine'em Cierplikowskim, Heleną Rubinstein i Arturem Rubinsteinem.

W życiorysie, napisanym w kwietniu 1959 roku, przechowywanym w paryskim archiwum Centre Pompidou – Musée national d'art moderne, polska rzeźbiarka i projektantka Sara Lipska zapisała: „Zdobyłam złote medale na Wystawie Sztuki Dekoracyjnej w Paryżu w 1925 roku. Wykonałam, na Wystawę Światową w 1937 roku (dla polskiego pawilonu w Palais de l’Air), symboliczną rzeźbę w szkłe [...]. Byłam prekursorką zastosowania szkła w sztuce dekoracyjnej. Projektowałam wystroje wnętrz dla wielu osobistości życia kulturalnego we Francji i na całym świecie. Rzeźbiłam i malowałam portrety znanych postaci świata адвокатуры, literatury, sztuki oraz nauki. Jedna z moich rzeźb znalazła się w zbiorach paryskiego muzeum Jeu de Paume”. Opisane w krótkiej

notatce, mało znane, a znaczące fakty dopełniają obrazu jej życia artystycznego we Francji, związków z Polską i są kanwą monografii o życiu i sztuce Sary Lipskiej.

Autorka publikacji *Sara Lipska. Artystka wszechstronna*, konstruując na podstawie licznych materiałów życiorys oraz katalog dzieł, narysowała nieomal żywy, jakże wyrazisty portret artystki o wielu talentach. Monografia z rozległym aparatem naukowym to pierwsza próba całościowego ujęcia jej działalności. Praca opiera się zarówno na materiałach źródłowych (głównie z francuskich kolekcji prywatnych), jak i na różnorodnych opracowaniach dotyczących nie tylko sztuk pięknych, lecz także sytuacji społecznej kobiet artystek czy diaspory polskiej i wielonarodowej bohemy artystycznej w Paryżu. Tym samym staje się dobrze nakreślonym portretem kobiety niezależnej, działającej twórczo na własnych zasadach, na trudnym międzynarodowym rynku sztuki i w jego samej ówczesnej stolicy – Paryżu.

Z wielką przyjemnością oddajemy w ręce Czytelników tę znaczącą pozycję, która stanowi kolejny krok w misji dokumentowania i zachowania polskiego dziedzictwa kulturowego poza granicami kraju. Równocześnie dziękuję zarówno autorce, dr Ewie Ziemińskiej, jak i dyrektorowi Muzeum Narodowego w Warszawie dr. hab. Łukaszowi Gawłowi za inicjatywę i wspólną pracę nad projektem.

Dorota Janiszewska-Jakubiak
Dyrektor Instytutu Polonika

DE L'ÉDITEUR

Paris – la mecque, ville de rêve, capitale des arts, lieu d'inspiration et d'innovation, légende de la bohème, incontournable dans les biographies d'artistes. Paris – le lieu choisi comme destination par la protagoniste de la publication, Sarah Lipska. C'est ce qui a donné lieu à la monographie, et les recherches sur son œuvre et sa vie ont permis de placer l'œuvre de l'artiste à sa juste place dans l'arène internationale de l'histoire de l'art du XXe siècle.

Le Dr Ewa Ziemińska (conservatrice en chef du Musée de sculpture Xawery Dunikowski à Królikarnia – une filiale du Musée National de Varsovie, maître de conférences à l'Université de Varsovie) est l'auteure de la première monographie sur la vie et l'œuvre de Sarah Lipska dans l'histoire de l'art, publiée dans la coédition de l'Institut Polonika et du Musée National de Varsovie. Elle a consacré sa thèse de doctorat à l'artiste, rédigée sous la direction de Madame la Professeure Joanna M. Sosnowska à l'Institut d'art polonais de l'Académie polonaise des sciences à Varsovie. Avec cette publication, l'état de la recherche sur l'héritage des femmes artistes polonaises à Paris a été complété par un autre niveau d'inclusion de Sarah Lipska dans le cercle des noms, malheureusement encore si peu reconnaissables, comme Olga Boznańska ou Mela Mutter. Il s'agit d'une fraction des artistes féminines appréciées à leur juste valeur, surtout si l'on considère les chiffres, méticuleusement rapportés dans les recherches menées, par exemple, par le Dr Ewa Bobrowska, dans lesquelles apparaissent pas moins de 160 noms d'artistes polonaises résidant à Paris entre 1890 et 1918.

Sarah Lipska a passé presque toute sa vie dans la capitale française, de 1912 à sa mort en 1973. Les recherches indiquent que l'artiste était

WORD FROM PUBLISHER

Paris is world-famous as a mecca of art, city of dreams, capital of creativity, hub where inspiration and innovation come together, bohemian legend, and a bucket list item for many. The city of love was also Sara Lipska's place on earth. Fortunately, the research on her work and life has made it possible to find another rightful place for her and her art in the arena of 20th-century international art.

Xawery Dunikowski Museum of Sculpture Curator and Warsaw University Lecturer Ewa Ziemińska PhD authored the first-ever monograph on the life and work of sculptor and designer Sara Lipska, published in cooperation with the Polonika National Institute of Polish Cultural Heritage Abroad and the National Museum in Warsaw. Dr. Ziemińska had written her doctoral thesis on the Artist under supervisor Prof. Joanna Sosnowska with the Institute of Art of the Polish Academy of Sciences in Warsaw. Ziemińska's contribution made it possible to better document the legacy of Polish female artists in Paris, whose list includes Olga Boznańska and Mela Mutter, and which still does not enjoy the recognition it deserves. The above represent a fraction of the artists in question, meticulously researched by Ewa Bobrowska PhD, who lists as many as 160 names of Polish women artists living and working in Paris from 1890 through 1918. The Artist did not forget her Polish heritage. She was a close friend of Zofia Piamowicz and stayed in touch with Antoine Cierplikowski, Helena Rubinstein, and Artur Rubinstein.

Sara Lipska spent almost all her life in the French capital, from 1912 until her death in 1973. In her meticulously reconstructed biography, Dr. Ziemińska found traces of the Artist's affiliation with the

principalement associée au milieu parisien. Dans sa biographie méticuleusement reconstituée, Ewa Ziemińska a retrouvé les traces de l'affiliation de l'artiste à la bohème parisienne, au monde du ballet et du théâtre, mais aussi ses liens avec le monde des affaires de l'époque. Outre les expositions auxquelles elle a participé ou de sa collaboration avec les Ballets russes et avec la compagnie Léon Bakst, elle est connue pour avoir possédé des boutiques avec ses propres créations sur les Champs-Élysées à Paris et à Monte-Carlo. Sarah Lipska s'est occupée de sculpture, de peinture, de décoration d'intérieur, de costumes et de décors de théâtre, d'affiches publicitaires et de costumes. Elle ne s'est pas distancée de ses racines polonaises, vivant en grande amitié avec Zofia Piramowicz, ou entretenant des contacts avec Antoine Cierplikowski, Helena Rubinstein et Artur Rubinstein.

Dans sa biographie, écrite en avril 1959 et conservée dans les archives du Musée national d'art moderne Centre Pompidou à Paris, la sculptrice et designer polonaise Sarah Lipska écrit : « J'ai obtenu des médailles d'or à l'Exposition des Arts Décoratifs de 1925. – J'ai réalisé pour l'Exposition Internationale de 1937 (Palais de l'Air) un monument en verre, symbolique [...] J'ai été l'initiatrice de l'emploi du verre dans la décoration. – J'ai réalisé plusieurs décorations d'intérieurs pour différentes personnalités françaises et étrangères. – J'ai sculpté et peint des portraits de personnages connus du monde du Bureau, des Lettres, des Arts et des Sciences – Une de mes oeuvres a été acquise par le Musée du Jeu de Paume. ». Les faits peu connus mais significatifs, décrits dans cette courte note complètent le tableau de sa vie artistique en France, de ses relations avec la Pologne et constituent la base d'une monographie sur la vie et l'art de Sarah Lipska.

Parisian bohemia, the world of ballet and theater, but also certain connections with business. Lipska participated in exhibitions, collaborated with Russian ballets and Léon Bakst's team, but she also owned boutiques with her own creations on the Avenue des Champs-Élysées in Paris and in Monte Carlo. Sara Lipska's art was versatile and consisted of sculpture, painting, interior design, theater decorations, advertising posters, and costumes.

In her biography, written in April 1959 and kept in the archives of the Centre Pompidou – Musée national d'art moderne in Paris, Sara Lipska wrote: "I won gold medals at the International Exhibition of Modern Decorative and Industrial Arts in 1925. For the 1937 Expo and the Polish Pavilion in the Palais de l'Air, I made a symbolic sculpture in glass [...]. I was a pioneer in the use of glass in decorative arts. I designed interior decorations for many celebrities from the world of culture in France and across the globe. I sculpted and painted portraits of well-known figures forging law, literature, arts, and science. One of my sculptures was included in the collections of the Jeu de Paume Museum in Paris." The little-known yet significant facts described in the short note complete the picture of Sara Lipska's artistic life in France and her ties to Poland, serving as a canvass for the monograph on the sculptor and designer's life and art.

Drafting a biography and a catalog of works based on numerous materials, the author of the publication "Sara Lipska. Artystka wszechstronna" ("Sara Lipska. Versatile Artist") drew a vivid portrait of an artist of many talents. The monograph, with its extensive research apparatus, is the first attempt to tell the full story of the Artist's life and work. It is based both on source materials (coming mainly from French private collections) and a variety of

L'auteur de la publication *Sara Lipska. Artystka wszechstronna* (« Sarah Lipska, une artiste complète »), en construisant une biographie et un catalogue d'œuvres sur la base de nombreux matériaux, a dessiné un portrait presque vivant et très expressif d'une artiste aux multiples talents. Cette monographie, avec son vaste appareil scientifique, est la première tentative d'un compte rendu complet de son travail. L'ouvrage se fonde à la fois sur des sources (principalement des collections privées françaises) et sur diverses études concernant non seulement les beaux-arts, mais aussi la situation sociale des femmes artistes ou la diaspora polonaise et la bohème artistique cosmopolite à Paris. Il devient ainsi le portrait bien dessiné d'une femme indépendante, travaillant de manière créative à ses propres conditions, sur le difficile marché international de l'art et dans la capitale de l'époque, Paris.

C'est avec grand plaisir que nous remettons entre les mains des lecteurs ce livre important, qui représente une étape supplémentaire dans la mission de documentation et de préservation du patrimoine culturel polonais à l'étranger. En même temps, je voudrais remercier l'auteur, le Dr Ewa Ziemińska, et le directeur du Musée National de Varsovie, Dr hab. Łukasz Gawet, pour leur initiative et leur travail commun sur le projet.

Dorota Janiszewska-Jakubiak
Directeur de l'Institut Polonika

studies not only on fine arts, but also the social situation of female artists or the Polish-French community and multinational artistic bohemia in Paris. It offers a well-drawn portrait of an independent woman, acting creatively on her own terms as part of a difficult international art market and in its contemporary capital—Paris.

It is with great pleasure that we offer you such a valuable publication, which forms another step in our mission to document and preserve Polish cultural heritage abroad. I would like to thank both the author Ewa Ziemińska PhD and National Museum in Warsaw Director and dr hab. Łukasz Gawet for their inventiveness and fruitful cooperation.

Dorota Janiszewska-Jakubiak
Director of the Polonika Institute

W wydanej w 2001 roku obszernej, bo liczącej przeszło trzy tysiące haseł, *Encyklopedii sztuki polskiej* (Wydawnictwo Kluszczyński) Sarze Lipskiej nie poświęcono nawet kilku słów. Po lekturze prezentowanej Państwu książki *Sara Lipska. Artystka wszechstronna* nasuwa się pytanie, jak to możliwe; jak to się stało, że tak niezwykle, nietuzinkowa osobowość, umiejętnie korzystająca z otwierających się przed artystkami tamtego czasu nowych możliwości, praktycznie nie jest szerzej znana.

Odpowiedzi na to pytanie należy szukać w obyczajowości zarówno pierwszej połowy XX wieku, jak i naszych czasów. Sara Lipska nie jest jedyną zapomnianą artystką; dość powiedzieć, że we wspomnianej encyklopedii swojego hasła nie mają również Tola Certowicz (której talent i warsztat doceniono już w 1893 roku, kiedy to na wystawie w Zachęcie otrzymała trzecią nagrodę) czy Maria Gerson-Dąbrowska (zdobywczyni brązowego medalu na paryskiej Wystawie Powszechnej w 1900 roku). Zanim zaczęto odkrywać na nowo kobiety artystki, musiało widać upłynąć wiele czasu. Dotyczy to zresztą nie tylko zapoznawania się z ich twórczością, ale również społecznej zmiany, którą inicjowały one – prawdziwe wojowniczkę zmuszające do innego spojrzenia i oceny patriarchalny świat.

Poza tym postać tak wielowymiarowa jak Sara Lipska musiała, jak widać, poczekać na godną siebie badaczkę. Połączenie nienagannego warsztatu, dociekliwości, pasji i nieustępliwości to cecha najlepszych w świecie nauki – te wszystkie cechy posiada Ewa Ziemińska, która pisząc o Sarze Lipskiej, tworzy obraz kompletny, pokazuje nie tylko artystkę i kobietę o wielkiej osobowości, ale również kreśli społeczny i kulturowy kontekst, kształtujący jej osobowość artystyczną i determinujący dokonywane przez nią wybory.

Łukasz Gawęł

Dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie

Parue en 2001, imposante car comptant près de trois mille entrées, « l'Encyclopédie des Arts Polonais » (aux éditions Kluszczyński) ne consacre pas même quelques mots à Sarah Lipska. A la lecture de votre livre « Sarah Lipska, une artiste complète » se pose la question, comment est-il possible, comment cela s'est-il passé qu'une personnalité si unique et inhabituelle, sachant profiter des nouvelles possibilités qui s'ouvraient devant les artistes de ce temps, ne soit pas plus largement connue ?

Il convient de chercher les réponses à ces questions dans les mœurs aussi bien de la première moitié du XXe siècle que de nos jours. Sarah Lipska n'est pas la seule artiste oubliée ; il suffit de dire que dans l'encyclopédie déjà mentionnée il n'y a pas de traces non plus de Tola Certowicz (dont le talent et l'art étaient déjà reconnus en 1893 quand elle a obtenu le troisième prix de l'exposition à Zachęta) ni de Maria Gerson-Dąbrowska (médaille de bronze à l'Exposition Universelle de Paris en 1900). Avant qu'on ne commence à redécouvrir les femmes artistes, on voit qu'il a dû s'écouler pas mal de temps. Cela touche d'ailleurs non seulement la connaissance de leur créativité mais également les changements sociaux qu'elles ont initiés - véritables guerrières obligeant à un autre regard sur le monde patriarcal.

A part ça, un personnage aussi multiple que Sarah Lipska devait, comme on le voit, attendre une chercheuse digne d'elle. La combinaison d'un travail impeccable, de la curiosité, de la passion et de l'inflexibilité, ce sont là les meilleures caractéristiques dans le monde de la recherche – tous traits que possède Ewa Ziembińska, qui, en écrivant sur Sarah Lipska, crée un tableau complet, et montre non seulement une artiste et une femme d'une grande personnalité, mais souligne aussi le contexte culturel et social, qui ont formé sa personnalité artistique et ses choix.

Łukasz Gawet

Directeur du musée national de Varsovie

Although the extensive 2001 *Encyclopedia of Polish Art* by 'Kluszczyński' Publishing House includes more than three thousand entries, Sara Lipska is notably absent. When one reads "Sara Lipska: Versatile Artist," it is natural to wonder how it was even possible that such an extraordinary and unconventional personality was overlooked. How could someone who skillfully took advantage of the new opportunities gradually opening up to female artists of the time remain virtually unknown?

To find answers, we must journey back in time to the customs of the early 20th century and link them to our contemporary era. Sara Lipska is not the sole artist who has nearly been forgotten; it is worth noting that the aforementioned encyclopedia lacks entries on other remarkable artists: Teofila (Tola) Certowicz, whose talent and craftsmanship were recognized as early as 1893 when she received the third prize at the Zachęta National Gallery of Art exhibition in Warsaw; or Maria Gerson-Dąbrowska, who won a bronze medal at the 1900 Paris Exhibition. Much time had to pass before female artists were rediscovered. This phenomenon extends beyond their artwork. It also encompasses the social changes they catalyzed as true warriors who compelled the patriarchal world to shift its perspective and judgment.

Additionally, a multifaceted character like Sara Lipska had to await a worthy researcher, as evidenced by this Publication. After all, the blend of impeccable technique, curiosity, passion, and perseverance is most evident in the realm of research. Ewa Ziembińska truly embodies all these qualities. In her writing about Sara Lipska, she paints a comprehensive portrait, not only of an artist and a remarkable woman, but also of the social and cultural contexts that molded her artistic identity and influenced her choices.

Łukasz Gawet

Director of the National Museum in Warsaw